

Obsah

Úvod	7
Perspektivy v psychologii	8
Otevřené otázky a diskuse v psychologii	15
Etické problémy v psychologii	28
Výzkumné metody	34
<hr/>	
Sociální psychologie	51
Sociální vliv	52
Sociální kognice	65
Sociální vztahy	73
Prosociální a antisociální chování	79
<hr/>	
Fyziologická psychologie	91
Mozek a chování	92
Biologické rytmy	102
Motivace a emoce	111
<hr/>	
Kognitivní psychologie	123
Paměť	124
Vnímání a pozornost	136
Řeč, jazyk a myšlení	153
<hr/>	
Vývojová psychologie	161
Kognitivní vývoj	162
Socializace v raném věku	178
Sociální a osobnostní vývoj	186
Hra a vývoj přátelství	199
Dospělost	204
<hr/>	
Srovnávací psychologie	209
Determinanty chování zvířat	210
Kognice a sociální chování zvířat	216
Reprodukční chování	229
Evoluční vysvětlení lidského chování	235
<hr/>	
Klinická psychologie	241
Klasifikace abnormálního chování	242
Duševní choroby	256
Terapeutické přístupy	266
<hr/>	
Literatura	277
Rejstřík	281

Úvod

Perspektivy v psychologii

Co je psychologie?	8
Psychodynamický přístup k psychologii	9
Teorie učení jako přístup k psychologii	10
Kognitivní přístup k psychologii	11
Humanistický přístup k psychologii	12
Fyziologický přístup k psychologii	13
Sociálněpsychologický přístup k psychologii	14

Otevřené otázky a diskuse v psychologii

Psychologie jako věda 1	15
Psychologie jako věda 2	16
Psychologie jako věda 3	17
Předpojatost vůči pohlaví/genderu v psychologické teorii a výzkumu	18
Kulturní předpojatost v psychologické teorii a výzkumu	19
Sporné uplatňování psychologie – psychometrické testování	20
„Národ hlupáků“ (A nation of morons), Gould (1982)	21
Sporné uplatňování psychologie – reklama	22
Sporné uplatňování psychologie – psychologie války	23
Debata přirozenost–výchova v psychologii	24
Diskuse o redukcionismu v psychologii	25
Debata svobodná vůle–determinismus v psychologii	26
Idiografický/nomotetický přístup k psychologii	27

Etické problémy v psychologii

Etické zásady při provádění výzkumu	28
Argumenty pro a proti testování zvířat	29
Etické otázky a psychologický výzkum na lidech	30
Etické problémy ovlivňování lidského chování v psychologii	31
Etika sociálně citlivých výzkumů	32
Aktuální problém – genetický výzkum a chování	33

Výzkumné metody

Proměnné	34
Hypotézy	35
Experimentální metody	36
Neexperimentální metody 1 – Pozorování	37
Neexperimentální metody 2 – Dotazování	38
Neexperimentální metody 3 – Případové a korelační studie	39
Výběr vzorku	40
Experimentální plány	41
Kontrola vnějších proměnných a zkreslení	42
Reliabilita (spolehlivost) a validita výzkumů	43
Načasování a místo zkoumání	44
Techniky záznamu údajů	45
Číselná popisná statistika	46
Grafická popisná statistika	47
Inferenční statistika – statistické usuzování	48
Analýza dat – volba inferenčních statistických testů	49

Sociální psychologie

Sociální vliv

Sociální moc	52
„Výzkum vězňů a strážců v simulovaném vězení“, Haney, Banks a Zimbardo (1973)	53
Výzkumy konformity	54
Teorie konformity	55
Milgramův výzkum poslušnosti (1963)	56
Studie poslušnosti	57
Vysvětlení studií poslušnosti a etické otázky s nimi spojené	58
Odolávání vlivu	59
„Kognitivní důsledky nuceného vyhovění“, Festinger a Carlsmith (1959)	60
Teorie vůdcovství	61
Kolektivní chování – skupinové chování	62
Davové chování lidí 1	63
Davové chování lidí 2	64

Sociální kognice

Teorie atribučních procesů	65
Atribuční tendence	66
Sociální percepce	67
Povaha a přenos předsudků ve společnosti	68
Vznik předsudků – vliv sociálních skupin	69
„Experimenty s meziskupinovou diskriminací“, Tajfel (1970)	70
Vznik předsudků – teorie autoritářské osobnosti (Adorno a kol., 1950)	71
Klíčová aplikace – zmiřňování předsudků	72

Sociální vztahy

Faktory ovlivňující vznik přitažlivosti	73
Teorie vztahů	74
Rozpad přitažlivosti	75
Láska	76
Interkulturní rozdíly ve vztazích	77
Subkulturní rozdíly ve (výzkumem zanedbávaných) vztazích	78

Prosociální a antisociální chování

Agrese z pohledu teorie sociálního učení	79
„Přenos agrese nápodobou agresivních vzorů“, Bandura, Ross a Rossová (1961)	80
Agrese z pohledu teorie frustrace a agrese	81
Sociální faktory a faktory prostředí ovlivňující agresi	82
Nesociální přístupy k agresi	83
Prosociální chování	84
Faktory ovlivňující rozhodnutí poskytnout pomoc	85
Situační determinanty pomáhajícího chování	86
„Jezdí ‚milosrdní samaritáni‘ metrem?“ (Piliavin, Rodin a Piliavinová, 1969)	87
Interkulturní rozdíly v prosociálním chování	88
Aktuální téma: Jak média ovlivňují chování?	89

Fyziologická psychologie

Mozek a chování

Metody zkoumání funkcí mozku – měření	92
„Abnormální nálezy v PET vyšetření mozku vrahů“ – Raine a kol. (1997)	93
Metody zkoumání funkcí mozku – změny	94
Lokalizace funkcí mozku – povrchová struktura	95
Lokalizace funkcí – struktury v podélném řezu	96
Hodnocení neurofyziologických nálezů	97
Lokalizace funkcí – mozkové hemisféry	98
„Rozpojení hemisfér a jednota uvědomování“, Sperry (1968)	99
Nervový a endokrinní systém	100
Neurotransmitery, drogy a jejich účinky	101

Biologické rytmy

Biorytmy 1	102
Klíčová aplikace fyziologických pojmů – směnný provoz a pásmová nemoc	103
Biorytmy 2	104
„Vztah mezi pohyby očí ve spánku a snovou aktivitou: objektivní metoda zkoumání snů“, Dement a Kleitman (1957)	105
Teorie funkce spánku	106
Teorie funkce snění	107
Podstata hypnózy a její uplatnění	108
Teorie hypnózy	109
Fyziologie mozku ve vztahu k aktivitě a spánku – shrnutí	110

Motivace a emoce

Fyziologické teorie motivace	111
Fyziologické mechanismy pudu hladu	112
Psychologické teorie motivace 1	113
Psychologické teorie motivace 2	114
Teorie emocí	115
Schachterova a Singerova teorie kognitivního zhodnocení	116
„Kognitivní, sociální a fyziologické faktory emočního stavu“, Schachter a Singer (1962)	117
Fyziologie emocí	118
Zdroje stresu	119
Stres jako fyziologická reakce	120
Rízení a snižování stresu	121

Kognitivní psychologie

Paměť

Druhy paměti	124
Výzkumy sensorického registru, krátkodobé a dlouhodobé paměti	125
Víceskladíšní model paměti	126
Alternativní modely paměťového zpracování	127
Organizace paměti	128
Vybavování a zapominání	129
Zapominání v krátkodobé paměti – problémy dostupnosti	130
Zapominání v dlouhodobé paměti – problémy přístupnosti	131
Zapominání – další problémy	132
Praktické využití výzkumů paměti – zlepšování paměti	133
Využití výzkumu paměti v kriminální psychologii – očitá svědectví	134
„Rekonstrukce zničení automobilu“ Loftusová a Palmer (1974)	135

Vnímání a pozornost

Organizace zrakového vnímání 1	136
Organizace zrakového vnímání 2	137
Neurofyzilogie zrakového vnímání	138
Teorie vnímání „zdola nahoru“	139
Teorie vnímání „shora dolů“	140
Interakcionistické teorie vnímání	141
Vývoj vnímání 1	142
Vývoj vnímání 2	143
Individuální, sociální a kulturní rozdíly ve vnímání	144
„Obrazové vnímání a kultura“, Deregowski (1972)	145
Pozornost	146
Zaměřená sluchová pozornost 1	147
Zaměřená sluchová pozornost 2	148
Rozdělená sluchová pozornost 1	149
Rozdělená sluchová pozornost 2	150
Automatické zpracování	151
Chybné výkony	152

Řeč, jazyk a myšlení

Jazyk a myšlení 1	153
Jazyk a myšlení 2	154
Osvojování jazyka – Skinnerův přístup teorie učení	155
Osvojování jazyka – hodnocení přístupu teorie učení	156
Osvojování jazyka – Chomského nativismus	157
Osvojování jazyka – hodnocení Chomského teorie	158
Řešení problémů	159
Rozhodování	160

Vývojová psychologie

Kognitivní vývoj

Kognitivně-vývojový přístup k psychologii	162
Piagetova teorie vývoje poznávání	163
Piagetova stadia kognitivního vývoje 1	164
Piagetova stadia kognitivního vývoje 2	165
Hodnocení Piagetovy teorie kognitivního vývoje	166
Samuelův a Bryantův experiment (1984) „Kladení jediné otázky při konzervaci“	167
Brunerova teorie kognitivního vývoje	168
Vygotského teorie kognitivního vývoje	169
Klíčová aplikace – teorie kognitivního vývoje a vzdělávání	170
Informační směr v kognitivní vývojové psychologii	171
„Má autistické dítě teorii mysli?“ – Baron-Cohen, Leslie a Frith (1985)	172
Vývoj výkonu v testech IQ – přístup s důrazem na vrozené faktory	173
Vývoj výkonu v testech IQ – přístup s důrazem na výchovu	174
Mravní vývoj z pohledu kognitivního vývoje 1	175
Mravní vývoj z pohledu kognitivního vývoje 2	176
Mravní vývoj – z pohledu teorií učení	177

Socializace v raném věku

Sociabilita v dětství	178
Připoutání v dětství 1	179
Připoutání v dětství 2	180
Deprivace připoutání v dětství	181
Privace připoutání v dětství	182
„Sociální a rodinné vztahy adolescentů, kteří prošli ústavní péčí“, Hodges a Tizard (1989)	183
Interkulturní rozdíly ve výchově dětí	184
Účinky výchovy v institucích v raném věku dítěte	185

Sociální a osobnostní vývoj

Freudova psychoanalytická teorie osobnosti	186
Freudova teorie stadií a vývoje osobnosti 1	187
Freudova teorie stadií a vývoje osobnosti 2	188
Jungova analytická psychologie	189
Hodnocení Freudovy a Jungovy teorie	190
Teorie sociálního učení a vývoj osobnosti	191
Vývoj jáství	192
Některé teorie vývoje sebepečení (sebesystému)	193
Genderový vývoj – pojmy a problémy	194
Genderový vývoj – biologicky založené teorie	195
Genderový vývoj – psychologické teorie	196
Sociální vývoj v adolescenci 1	197
Sociální vývoj v adolescenci 2	198

Hra a vývoj přátelství

Hra – kategorie a faktory	199
Hra – teorie a terapeutické využití	200
Vývoj přátelství	201
Oblíbenost v dětství	202
Interkulturní rozdíly ve vrstevnických vztazích	203

Dospělost

Raná a střední dospělost	204
Rodina a vztahy v dospělosti	205
Pozdější dospělost – důchod a přizpůsobení se	206
Otevřená otázka – Týkají se kognitivní změny i vyššího věku?	207
Pozdní dospělost – zpracování ztráty / truchlení	208

Srovnávací psychologie

Determinanty chování zvířat

Pojmy, přístupy a teorie ve srovnávací psychologii	210
Evoluční vysvětlení zdánlivého altruismu	211
Klasické podmiňování	212
Operantní podmiňování	213
Učení v přirozeném prostředí	214
Imprinting (vtištění)	215

Kognice a sociální chování zvířat

Inteligence u prehumánních živočichů	216
Navigace/Návrat k domovu (homing)	217
Paměť u zvířat	218
Systémy signalizace – funkce a vývoj	219
Systémy signalizace – způsoby signalizace	220
„Podivuhodné chování koljušky tříostné“, Tinbergen (1969)	221
Přirozená řeč zvířat	222
Vyučování zvířat lidské řeči 1	223
„Vyučování šimpanze znakové řeči“, Gardner a Gardnerová (1969)	224
Vyučování zvířat lidské řeči 2	225
Sociálnost – proč žít ve skupinách 1	226
Sociálnost – proč žít ve skupinách 2	227
„Čtyřicet let výzkumů makaků“, Rawlins (1979)	228

Reprodukční chování

Podstata pohlavního rozmnožování	229
Důsledky pohlavního rozmnožování – systémy a taktiky páření	230
Důsledky pohlavního rozmnožování – soutěžení o páření	231
Důsledky pohlavního rozmnožování – volba druhu	232
Rodičovská péče o potomky	233
Konflikt rodič–potomek	234

Evoluční vysvětlení lidského chování

Evoluční vysvětlení lidského chování	235
Pohlavní výběr a lidské reprodukční chování 1	236
Pohlavní výběr a lidské reprodukční chování 2	237
Evoluční faktory podléhající se na vývoji lidské inteligence	238
Evoluce duševních chorob	239

Klinická psychologie

Klasifikace abnormálního chování

Definice abnormality	242
Medicinský model chápání abnormality	243
Psychologická pojetí abnormality	244
Diagnostické klasifikační systémy	245
Praktické a etické důsledky diagnostické klasifikace 1	246
Praktické a etické důsledky diagnostické klasifikace 2	247
Jak se vede duševně zdravým na šilných místech, Rosenhan (1973)	248
Mnohočetná porucha osobnosti	249
„Případ mnohočetné osobnosti“, Thigpen a Cleckley (1954)	250
Kulturní a subkulturní rozdíly v určování abnormality	251
Výzkum subkulturních rozdílů v určování abnormality 1	252
Výzkum subkulturních rozdílů v určování abnormality 2	253
Výzkumy interkulturních rozdílů v určování abnormality	254

Duševní choroby

Schizofrenie – příznaky a diagnóza	255
Teorie vysvětlující schizofrenii	256
Poruchy nálady – příznaky a diagnóza	257
Teorie vysvětlující poruchy nálady	258
Poruchy příjmu jídla – příznaky a diagnóza	259
Teorie vysvětlující poruchy příjmu jídla	260
Úzkostné poruchy – příznaky a diagnóza	261
Teorie vysvětlující úzkostné poruchy	262
„Analýza fobií u pětiletého chlapce“, Freud (1909)	263
Klasické podmiňování a fobie	264

Terapeutické přístupy

Somatická/biomedicinská léčba 1	265
Somatická/biomedicinská léčba 2	266
Behaviorální přístupy	267
Behaviorální přístupy – behaviorální terapie (přístupy užívající techniky klasického podmiňování)	268
Behaviorální přístupy – modifikace chování (přístupy užívající techniky operantního podmiňování)	269
Klíčová aplikace – psychodynamické koncepce a duševní zdraví	270
Otevřená otázka – Mají lidé podstupovat tradiční psychoanalýzu?	271
Psychoterapie – kognitivní terapie	272
Psychoterapie – humanistické terapie	273
Obtíže s hodnocením vhodnosti intervence (měla by se poskytnout léčba, a pokud ano, jaká?)	274
Trendy v sociálních přístupech k terapii	275